

Silo, 10-11-2019 Overdenking door Marjanne Lam

Vrij maar niet van mezelf

Inleiding

In het verpleeghuis waar ik werk, staat de eigen regie van de client hoog in het vaandel. Het bijna magische woord 'popt' overal en telkens weer op: de *eigen regie* van de bewoner moet voor alles gaan.. Hoofden knikken instemmend mee. En ja het klinkt ook mooi. Zolang de client in staat is autonoom keuzes te maken, dan is dat een groot goed en mag dat zoveel mogelijk gestimuleerd worden.

Ik kom het ook wel zo tegen: een voorbeeldje uit de praktijk.

Om half twaalf 's morgens ben ik op zoek naar een mw. op de PG afdeling. Ze is dementerende, in een al wat verder gevorderd stadium, maar ze kan zich nog redelijk verwoorden. Ik vind haar niet in de woonkamer, maar nog in haar bed. Ze wilde blijven liggen vandaag, hoorde ik later van een verzorgende, en ze sloeg ook het ontbijt af. Als dat is wat ze wil... ? En trouwens... ik heb ook nog genoeg andere dingen te doen..

In de overdenking vanmorgen wil ik stilstaan bij de waarden eigen regie en zelfbeschikking. Want als het gaat over vrijheid, ons thema van afgelopen periode, dan hebben we het in onze maatschappij al gauw daarover. Of het nou een onderwerp betreft als 'baas in eigen buik', 'voltooid leven' of hoe we omgaan met seksualiteit, het is veelal gebaseerd op het recht om zelf te kiezen.

Welk idee van vrijheid zit daarachter? Is dat de vrijheid waar we als mens mee gebaat zijn?

Overdenking

Wees niet bevreesd, want Ik heb u verlost, Ik heb u bij uw naam geroepen, u bent van Mij. (Jesaja 43:1)

Of weet u niet, dat uw lichaam een tempel is van de Heilige Geest, Die in u is en Die u van God hebt ontvangen, en dat u niet van uzelf bent? U bent immers duur gekocht. Verheerlijk daarom God in uw lichaam en in uw geest, die van God zijn. (1 Cor. 6:19-20)

Broeders en zusters, u bent geroepen om vrij te zijn. Misbruik die vrijheid niet om uw eigen verlangens te bevredigen, maar dien elkaar in liefde, want de hele wet is vervuld in één uitspraak: 'Heb uw naaste lief als uzelf.' (Galaten 5:13-14)

Uit de lezingen komt naar voren dat we vrije mensen zijn, verlost en bevrijd – zo lezen we in Jesaja en schrijft ook Paulus (die daaraan nog toevoegt: 'we mogen doen wat we willen' 1 Cor. 6:12). Tegelijkertijd staat er: zijn we niet van onszelf! Dat lijkt toch tegengesteld aan elkaar. Hoe kunnen we echt vrij

zijn, en vrij keuzes maken, als we niet van onszelf zijn. Zijn we daarom toch gebonden?

Paulus 'toevoeging' *We zijn niet van onszelf!* lijkt iets anders te zeggen dan de waar de maatschappij zo vol van is: eigen regie en zelfbeschikking. 'Zelfbeschikking' gaat uit van het idee dat het leven en dat mijn lichaam, mijn eigendom is. Ik bezit mezelf, ik bezit mijn leven. En ben zelf de hoogste macht. Er staat niets boven mij. En daaruit volgt dat ikzelf dus bepaal hoe ik mijn leven wil inrichten en welke keuzes ik maak.

Het 'zelf mogen bepalen' (en ook het zelfvermogen! van de mens om je eigen pad te kiezen) wordt bijna heilig verklaard. Kom niet aan mijn recht om mijn eigen keuzes te maken. Ik weet als geen ander wat mij gelukkig maakt...

Het woord autonomie is daaraan verbonden. Autonom, betekent letterlijk: 'op zichzelf staand', los van de ander.

Individuele keuzevrijheid, 'zelfbeschikkingsrecht'... De meest ultieme vorm van vrijheid, zo lijkt. Ideaal of niet?

Het hangt er maar net vanaf vanuit welke achtergrond, vanuit welke context je deze waarden beziet. En hoe deze waarden zijn ingebed.

Ik denk dat de meesten van ons blij zijn dat we in een land leven, waarin niemand ons voorschrijft met wie we moeten trouwen, en of we (even vanuit het perspectief van de vrouw) wel of niet mogen werken of hoeveel kinderen we moeten krijgen. We zijn niet het eigendom van iemand anders. Geen slaaf van staat noch kerk want we zijn fundamenteel gelijkwaardig aan elkaar. En dat is een voluit bijbels gegeven! En belijden we ook bij ons in de gemeente. We mogen allemaal meedoen, niemand is minder of meer.

Fundamenteel gelijkwaardig en vrij. Maar we staan niet op onszelf en we zijn ook niet van onszelf: wij zijn van God. Wat wil dat nou eigenlijk zeggen, we zijn van God?

Vanuit twee kanten kunnen we dit belichten.

1. Allereerst vanuit de Schepping. We hebben ons leven van God onze Schepper gekregen. Er is Iemand die zich over ons gedachten heeft

gemaakt. Als mens bent u, zijn wij het 'project' van een Ander. Ons lichaam, ons lichamenlijk bestaan, daar heeft God Zichzelf in gelegd.

Dat is een belangrijk uitgangspunt, een belangrijke fundering, voor onze visie op menszijn, op lichaam en geest. We zijn het maaksel, het project van God. We zijn door de schepping beeld dragers van God. We zijn niet zomaar een pakketje genen of driften.

In die zin is onze autonomie begrensd. Dat is geen beknutting, maar een omarming uit liefde.

2. Het nieuwe testament spreekt ook over 'van Christus zijn'. Dat slaat op het goede nieuws dat we het Leven in Christus / door Christus teruggekregen hebben. Het Leven dat we door de zonde als het ware verspeeld hadden, hebben we vernieuwd teruggekregen. Dat betekent verlost zijn door Christus. Waardoor we vrije mensen zijn: vrij van schuld, vrij zelfs van de dood..

Vrije mensen, waarin de heilige Geest woning wil maken. God claimt als het ware het eigendom op ons, drukt zijn zegel op ons.

En de heilige Geest dringt de menselijke vrijheid niet weg, drukt onze eigen menselijke inbreng niet dood, maar zet deze juist in de kaders van liefde en verantwoordelijkheid.

De heilige geest wil ons leiden. Dat is niet iets abstracts of magisch, maar het is de wet van God die in ons hart geschreven staat. Geen dode letter van de wet, maar een wet gebaseerd op een relatie met de levende God.

Een wet die het goede op het oog heeft. Het goede voor onszelf in verhouding tot het goede voor de ander. Nooit autonoom, los van de ander, maar altijd in verbinding. Elkaars vrijheid respecterende en beschermende.

En bovenal in verbinding met God, wiens 'project' wij zijn. Die weet wat goed en heilzaam is voor de schepping. Die een ieder van ons op het oog heeft: u en mij allebei, maar altijd zoals gezegd in verhouding tot (en in verbinding met) zijn totale schepping.

Goddank ben ik van God. Want daaruit volgt een belofte. De belofte waar we over lezen in Jesaja 43: 'zelfs als rivieren u overspoelen en het vuur u verteert, je bent van Mij en Ik laat je nooit los. Ik heb u in mijn handpalmen gegrift.' God laat niet los wat van hem is. En dat is maar goed ook, want aan mezelf overgeleverd ben ik verloren.

Als we van hieruit teruggaan naar de waarden eigen regie en zelfbeschikking waarover we horen in de samenleving -denk bijvoorbeeld ook aan het 'voltooid leven' debat – dan vrees ik dat deze visie op menszijn uiteindelijk leeg is en zonder liefde. (zonder echte zorg en verantwoordelijkheid voor elkaar.)

Als mensen aan het einde van hun leven komen, gaat het om hele andere waarden en verlangens. Dan gaat het om gekend zijn en geliefd zijn; draait het om verbinding. Dan gaat het om vragen als: hoe laat ik het leven achter? Hoe kijk ik terug? Wie houdt me vast? Verzorgt mijn lichaam en streelt mijn huid? Dat is wat menszijn voor u en mij uiteindelijk betekent.

Ik ben een mens die niet overgeleverd wil zijn aan zichzelf maar aan de aandacht en liefde van de ander.

En voor ons gelovigen geldt ook: aan de geborgenheid van God. Want er is een bodem waar menselijk leven, hoe geschonden ook, nooit doorheen kan zakken. Die God van wie wij zijn, Die zijn zegel op ons drukte.

En daarom aan ons de uitdaging: (in de woorden van de BGT) 'Eer God dus met je lichaam', met je leven. In de keuzes van elke dag.

In U vind ik mijn waarde; aan U ben ik gehecht. AMEN

Overdenking 10-11-2019

Marjanne Lam